

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री सारदाप्रसाद घिमिरे
माननीय न्यायाधीश श्री ईश्वरप्रसाद खतिवडा
आदेश

070-WO-0167

विषय: उत्प्रेषण, परमादेश समेत।

सर्लाही जिल्ला रानीगंज गा.वि.स. वडा नं. ५ बस्ने स्व.मदनबहादुर थापाको छोरा
भरतबहादुर थापा -----१

रिट
निवेदक

विरुद्ध

जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाही -----१
ऐजन्का प्रमुख जिल्ला अधिकारी -----१
जिल्ला विकास समिति, सर्लाही -----१
जिल्ला सर्लाही रानीगंज गा.वि.स.को कार्यालय -----१
ऐजन् ग.वि.स.का अध्यक्ष तथा सचिव -----१
सर्लाही जिल्ला रानीगंज गा.वि.स.वडा नं.२ स्थित श्री देवता महाकाली मठ
व्यवस्थापन समिति -----१
सर्लाही जिल्ला रानीगंज गा.वि.स.वडा नं.२ स्थित श्री देवता महाकाली मठ
व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष तिलकबहादुर बल -----१
ऐ.ऐ.का उपाध्यक्ष गोविन्दप्रसाद पौडेल -----१
ऐ.ऐ.का सचिव रामबहादुर खडका -----१
ऐ.ऐ.का कोषाध्यक्ष जनकराज पौडेल -----१
ऐ.ऐ.का सह-सचिव पुरुषोत्तमप्रसाद पौडेल -----१
ऐ.ऐ.का सदस्य विष्णुमणी घिमिरे -----१

विपक्षी

ऐ.ऐ.का सदस्य चुडामणी तिमलसीना -----	१
ऐ.ऐ.का सदस्य कृष्णबहादुर कार्की -----	१
ऐ.ऐ.का सदस्य पूर्णमान श्रेष्ठ -----	१
ऐ.ऐ.का सदस्य पंझादेवी मुक्तान -----	१
ऐ.ऐ.का सदस्य यसीमाया परियार -----	१

तत्कालिन नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा ३२ र १०७(२) यस अदालतको असाधारण अधिकार दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यस प्रकार छः

१. रिट निवेदन व्यहोरा

मेरा स्वर्गिय पिता मदनबहादुर थापाले आफ्नो जीवनकालमा वि.स.२०१६ सालमा आफ्नी पत्नी हेमकुमारी थापाको नामको जिल्ला सर्लाही जब्दी गा.वि.स.वडा नं.९(ख), कि.नं.११५ को ०-२-१ जग्गा र छोरा किरणबहादुर थापाको नामको ऐ. ऐ. कि.नं.११६ को ०-२-१ जग्गा समेतको जग्गामा देवता महाकाली मन्दिरको स्थापना एवं निर्माण गरी पूजाआजा गर्दै आउने क्रममा कुनै विवाद नरही सोही क्रममै निज पिताजीले पूजारी ढुंढीराज उपाध्यायलाई मुख्य पूजारी नियुक्त गरी निजमार्फत नै हाम्रै परिवारले सो मन्दिरको दैनिक पूजाआजा, रेखदेख गर्दै आएका थियौं। उक्त मन्दिरको दैनिक पूजाआजा तथा मन्दिरको रखरखाव तथा मर्मत सम्भार लगायतका कार्य समेत सदासदाको लागि निश्चित तवरले चलन सकोस् भनी व्यवहारतः निजी गुठीको रूपमा आफ्नो हकभोगको जिल्ला सर्लाही जब्दी गा.वि.स.वडा नं.९(ख) को कि.नं.३७ को ज.वि.१-३-०, ऐ.कि.नं.६८ को ज.वि.२-८-०, ऐ.कि.नं.१७ को ज.वि.१-३-०, ऐ.कि.नं.१८ को ज.वि.१-१-१५, ऐ.कि.नं.३० को ज.वि.०-१०-१०, ऐ.कि.नं.३२ को ज.वि.०-१८-५, ऐ.कि.नं.३१ को ज.वि. ०-९-४, ऐ.कि.नं.३३ को ज.वि.०-१२-१८, ऐ.कि.नं.३४ को ज.वि.०-१४-१२, ऐ.कि.नं.३५ को ज.वि.०-१३-१८, ऐ.कि.नं.३६ को ज.वि.०-१०-१७, ऐ.कि.नं.३८ को ज.वि.०-१८-१८ समेत गरी जम्मा ११-५-० जग्गा सर्वे नापीमा आफूले स्थापना गरी दैनिक पूजाआजा चलाई देवता महाकाली कै नाउँमा दर्ता गरिएको थियो। उक्त जग्गाको मोहीमा नरबहादुर थिँड तामाङ समेतका १० जना मोहीहरूको नाम रही निजहरू मार्फत नै उक्त जग्गा कमाई

सोको मोहीबाट प्राप्त कुत आयस्तामा मन्दिरको संचालन हुँदै आएको थियो। २०३३ सालमा पिताजीको स्वर्गारोहण भई सो उप्रान्त समेत हामी निवेदक समेतका परिवारका सदस्यहरूले त्यसलाई निरन्तरता दिँदै मन्दिरको दैनिक पूजाआजा आफ्नै खर्चमा चलाई आएका नै हौं।

स्व.मदनबहादुर थापाको १० जना बाँकी रहेका अंशियाराहरूबीच मूलतः आमा लक्ष्मी थापा समेत वादी भई सर्लाही जिल्ला अदालतमा चलेको २०३७ सालको दे.न. ८८।१ को अंश मुद्दामा अंश फाँटवारी पेश हुँदा सो महाकाली देवीको नाममा दर्ता रहेको जम्मा ११-५-० जग्गा बण्डा गर्नु पर्ने होइन सम्पूर्ण परिवार अंशियाराले सामुहिक पूजाआजा चलाई जग्गा उपभोग गर्ने हो भनी उल्लेख गरे अनुरूप नै गर्ने गरी सर्लाही जिल्ला अदालतबाट मिति २०३८।६।२८ मा फैसला भएको उक्त फैसला मध्यमाञ्चल क्षेत्रीय अदालतबाट मिति २०३९।६।५ मा सदर भएर अन्तिम भएको छ।

हामी गुठीयार कसैलाई पनि नसोधी विपक्षीहरूले प्रत्यर्थी जिल्ला विकास समितिको सिफारिस समेतको आधारमा मिति २०६६।६।१७ को संस्था दर्ता गर्ने सम्बन्धी सिफारिस पत्रानुसार मिति २०६६।८।११ मा द.नं. १०७० राखी उक्त गुठीलाई श्री देवता महाकाली मठ व्यवस्थापन समितिले संस्था दर्ता गरेकोमा देवता महाकालीको उक्त जग्गा मोहीसँग मिलि मास्ने खाने गैहकानूनी उद्देश्य भएकोले उक्त संस्था विघटनको लागि निवेदक जिल्ला प्रशासन कार्यालय सर्लाहीमा गएकोमा कुनै काम कारवाही नगरेको हुँदा बाध्य भएर रिट माफत आएको छ।

तसर्थ प्रत्यर्थीहरूको आपसी मिलेमतोबाट उत्पन्न विभिन्न सिफारिश पत्र, विभिन्न निर्णय तथा प्रत्यर्थी मध्येका जिल्ला प्रशासन कार्यालयको संस्था दर्ता गर्ने सम्बन्धी मिति २०६६।८।११ को टिप्पणी निर्णय तथा सोही दिन प्रत्यर्थी श्री देवता महाकाली मठ व्यवस्थापन समितिलाई संस्था दर्ता गरी जारी भएको संस्था दर्ता प्रमाण पत्र र सो संस्थाले हालसम्म गरेका निर्णय तथा कामकारवाही उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी निवेदकको पिताले स्थापना गरेको देवता महाकालीको मन्दिरको दैनिक पूजाआजा तथा रखरखाव गर्ने कार्य पूर्ववत रूपमा हामी स्व.मदनबहादुर थापाको अंशियारा सन्तानलाई दिनु भन्ने व्यहोराको रिट निवेदन।

२. यस अदालतको आदेश:

निवेदकको माग बमोजिमको आदेश जारी हुनुपर्ने हो, होइन ? आदेश जारी हुनु नपर्ने भए सोको कारण तथा प्रमाण सहितको लिखित जवाफ बाटाको म्याद बाहेक १५ दिनभित्र पेश गर्नु भनी प्रस्तुत आदेश तथा रिट निवेदनको प्रतिलिपी साथै राखी प्रत्यर्थीहरूका नाममा म्याद जारी गरी म्यादभित्र लिखित जवाफ पेश भए वा अविध नाघेपछि प्रस्तुत निवेदनमा धार्मिक आस्था सम्बन्धि गम्भीर विषय सन्निहित भएकोले यस रिट निवेदनलाई अग्राधिकार दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने मिति २०७०।५।११ को आदेश।

३. रानीगंज गा.वि.स. को कार्यालय अख्तियार प्राप्त व्यक्ति तथा ऐ. का अध्यक्ष तथा सचिव कुलनाथ घिमिरेको लिखित जवाफ :

महाकाली मठ नामक संस्था दर्ता गर्नको निमित्त सिफारिस गरिएको थिएन। हाम्रो आफ्नो नियमित कार्य प्रक्रिया अन्तर्गत आएको निवेदन उपर आवश्यक प्रक्रिया पुर्‍याएर उक्त सिफारिस गरिएको थियो। गा.वि.स. कार्यालयले उक्त कार्य गर्नु अघि संस्थाको बारेमा आवश्यक जानकारी हासिल गरी २०१६, सालदेखि नै उक्त श्री देवता महाकाली पूजाआजा हुँदै आएको थियो। उक्त ठाँउको प्रसिद्ध देवताको रुपमा नै विधवत रुपमा पूजा हुँदै आएको, २०६६ सालमा मात्र स्थानीय व्यक्तिहरू मिली संस्था दर्ताको निमित्त सिफारिस लिन आएकोले हाम्रो यस गा.वि.स. कार्यालयले आवश्यक कुरा बुझी प्रक्रिया अघि बढाउनको निमित्त सिफारिस दिएको हो। यस सिफारिस प्रक्रियामा हाम्रो कुनै निजी स्वार्थ नभएकोले विपक्षीको रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने कुलनाथ घिमिरेको यस अदालतमा परेको लिखित जवाफ।

४. तिलकबहादुर बल समेत ११ जनाको लिखित जवाफ:

संस्था दर्ता ऐनको प्रस्तावनाबमोजिम विशुद्ध धार्मिक उद्देश्य लिएर स्थापना भएको यो संस्थाले आफ्नो उद्देश्य अनुरूप नै कार्य गरी आएको छ। उक्त ऐन बमोजिम एक पटक दर्ता भएको संस्था ऐनको २०३४ को दफा १४ र समाज कल्याण ऐन, २०४९ को दफा २० बमोजिम विघटन भएमा बाहेक उक्त संस्थाको अस्तित्व समाप्त हुन सक्दैन। संस्था दर्ता र संस्थाले गरेको काम कारवाही तथा निर्णय समेतका विरुद्धमा विपक्षी रिट निवेदक समेतको संलग्नतामा सर्लाही जिल्ला अदालतमा १५ वटा अलग अलग कीर्ते जालसाजी मुद्दा दर्ता भएकोमा सर्लाही जिल्ला अदालतबाट उक्त मुद्दा मिति २०६९।०१।०४ मा फैसला

हुँदा वादी दावी नठहर्ने गरी फैसला भए पश्चात् विपक्षीले मिति २०७०।०५।१० मा प्रस्तुत रिट निवेदन दर्ता गरेको देखिएबाट नियमित मार्ग अवलम्बन गरी सो मार्ग अन्तिम नहुँदै वा एक पटक साधारण अधिकार क्षेत्रलाई स्वीकार गरी सोही विषयमा पुन असाधारण अधिकार क्षेत्रमा प्रवेश गरेको देखिएको छ।

संस्था दर्ता ऐन, २०३४ बमोजिम एक पटक दर्ता भई क्रियासिल रहेको संस्था उक्त ऐनको दफा ५ बमोजिम अविच्छिन्न उत्तराधिकारीवाला एक कानूनी व्यक्ति रहने हुनाले उक्त संस्थाको काम कारवाही र निर्णय वा सो संस्थाको सम्पत्ति समेत सोही बमोजिम हुने हुन्छ। यी विपक्षी समेतले विवादित जग्गा मध्ये कतिपय जग्गाको सम्बन्धमा लिखित जवाफवाला प्रत्यर्थी व्यवस्थापन समिति समेतलाई विपक्षी बनाई हामी मोही मध्येको कतिपय मोहीहरूको बीचमा भु.सु.का. सर्लाहीमा फैसला बदर मुद्दा दिएकोमा सो मुद्दामा मिति २०६६।१०।२७ को नि.नं. १२७ भएको मिलापत्र फैसला समेत विपक्षीको पक्षमा नभएको, मिति २०६६।०८।११ मा जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाहीमा संस्था दर्ता भई हालसम्म कानुन बमोजिमको सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरी संस्थाको उद्देश्य अनुरूप मन्दिरको सेवा गरी आएकोमा ४ वर्षपछि आएर उक्त संस्था दर्ताको निर्णय बदर गरी पाउँ भनी प्रस्तुत रिट निवेदन दर्ता हुन आएको कुरा विलम्बको सिद्धान्तका आधारमा समेत प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने विपक्षी तिलकबहादुर बल समेत ११ जनाको यस अदालतमा परेको लिखित जवाफ।

नियमबोजिम दैनिक तथा साप्ताहिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी निर्णयार्थ पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकको तर्फबाट उपस्थित विद्वान् अधिवक्ता श्री पशुराम कोइरालाले निवेदकका पिता स्व. मदनबहादुर थापाले स्थापना गरेको मन्दिरमा थापा परिवारभित्रको सम्पत्ती हुँदा अंशवण्डा नै लाग्ने सम्पत्ति भन्ने देखिन्छ। स्व. मदनबहादुर थापा र वहाँको शेषपछि निजका परिवारले नियमित पूजाआजा गर्दै आएको मन्दिरमा एक्कासी निजहरूलाई जानकारी नै नदिई विभिन्न सिफारिश पत्र, विभिन्न निर्णय तथा प्रत्यर्थी मध्येका जिल्ला प्रशासन कार्यालयको संस्था दर्ता गर्ने सम्बन्धी मिति २०६६।८।११ को टिप्पणी निर्णय तथा सोही दिन प्रत्यर्थी श्री देवता महाकाली मठ व्यवस्थापन समितिलाई संस्था दर्ता गरी जारी भएको संस्था दर्ता प्रमाण पत्र दिने कार्य त्रुटिपूर्ण छ। संस्था दर्ता गर्नु अघि मठको संचालन कस्ले गर्ने, संस्था दर्ता किन गर्ने, यसको उद्देश्य के हो, आदि यथार्थ कुरा नबुझी उक्त मठका संचालकलाई जानकारीसम्म नदिई संस्था दर्ता गर्ने सम्बन्धी गरिएका सम्पूर्ण

निर्णय तथा काम कारवाही त्रुटिपूर्ण भएकाले उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी निवेदकको पिताले स्थापना गरेको देवता महाकालीको मन्दिरको दैनिक पूजाआजा तथा रेखदेख गर्ने कार्य पूर्ववतरूपमा स्व.मदनबहादुर थापाको अंशियारा सन्तानलाई दिनु दिलाउनु भनी परमादेश समेत जारी हुनुपर्छ भन्ने समेत बहस गर्नु भयो।

विपक्षी नेपाल सरकारको तर्फबाट विद्वान् सहन्यायाधिवक्ता श्री खेमराज ज्ञवालीले संस्था कानूनबमोजिम नै दर्ता भएकोले यसबाट रिट निवेदकको संवैधानिक तथा कानूनी हकमा आघात परेको नहुँदा प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुनु पर्छ भन्ने समेत बहस गर्नुभयो। विपक्षी तिलकबहादुर बल समेतको तर्फबाट विद्वान अधिवक्ता श्री टीकाराम भट्टराईले संस्था दर्ता वा खारेजी गर्ने अधिकार स्थानीय अधिकारीलाई नै छ भन्ने कुरा संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ४ र १२ मा प्रष्ट उल्लेख गरिएको छ। दर्ता गर्न लागिएको संस्थाले चर्चेको जगगा कसको हो, त्यसको साविक स्रोत के हो भन्ने कुराको उपचारको लागि साधारण अधिकारक्षेत्र नै आकर्षित हुनेहुँदा वैकल्पिक उपचारको मार्ग हुँदा हुँदै सो अवलम्बन नगरी दायर भएको रिट निवेदन खारेजभागी हुँदा खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत बहस गर्नुभयो।

उक्त बहस समेत सुनी प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदकको मागबमोजिमको आदेश जारी हुने हो वा होइन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा, स्वर्गीय पिता मदनबहादुर थापाले आफ्नो जीवनकालमा स्थापना गरेको मन्दिरमा हाम्रो परिवारको तर्फबाट साविक देखि पूजाआजा गरी मन्दिर सञ्चालन भै आएको थियो। प्रत्यर्थीहरूले मिलोमतो गरी संस्थाको रूपमा दर्ता गरेकाले प्रत्यर्थीहरूको आपसी मिलेमतोबाट तयार भएका विभिन्न सिफारिस पत्र, विभिन्न निर्णय तथा प्रत्यर्थी मध्येका जिल्ला प्रशासन कार्यालयको संस्था दर्ता गर्ने सम्बन्धी मिति २०६६।८।११ को टिप्पणी निर्णय तथा सोही दिन प्रत्यर्थी श्री देवता महाकाली मठ व्यवस्थापन समितिलाई संस्था दर्ता गर्न जारी भएको संस्था दर्ता प्रमाण पत्र र सो संस्थाले हालसम्म गरेका गैरकानूनी निर्णय तथा कामकारवाही उत्प्रेषणको आदेशले बदर गरी निवेदकको पिताले स्थापना गरेको देवता महाकाली मन्दिरको दैनिक पूजाआजा तथा रेखदेख गर्ने कार्य पूर्ववत् रूपमा हामी स्व. मदनबहादुर थापाको अंशियारा सन्तानलाई दिनु दिलाउनु

भनी प्रत्यर्थीहरूका नाउँमा परमादेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदक दावी रहेको पाइन्छ।

विपक्षीहरूको लिखित जवाफमा संस्था दर्ता ऐन, २०३४ बमोजिम दर्ता भएको संस्था उक्त ऐनको दफा ५ बमोजिम एक अविच्छिन्न उत्ताधिकारवाला एक कानूनी व्यक्ति रहने हुनाले उक्त संस्थाको काम कारवाही र निर्णय तथा सम्पत्ति समेत सोही ऐनबमोजिम हुने हुन्छ। उक्त संस्था दर्ता र यसले गरेका कामकारवाही समेतका विरुद्धमा विपक्षीबाट सर्लाही जिल्ला अदालतमा १५ वटा अलगअलग रूपमा परेका कीर्ते जालसाजी मुद्दा मिति २०६९।१०।१४ मा वादी दावी नठहर्ने गरी फैसला भएको र नितान्त धार्मिक उद्देश्य लिएर २०६६ सालमा दर्ता भई उद्देश्य अनुरूप संचालन हुँदै आएको उक्त संस्थाको दर्ता हाल २०७० सालमा आएर बदर गरी पाउँ भनी परेको प्रस्तुत भएको निवेदन विलम्बको सिद्धान्त समेतको आधारमा खारेज हुनुपर्ने भन्ने जिकिर रहेको पाइन्छ।

यस सम्बन्धमा प्रस्तुत रिट निवेदनको मिसिल संलग्न कागजात अवलोकन गर्दा निवेदकले दावी गरेको विवादित जग्गा र श्री महाकाली मन्दिरलाई जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सर्लाहीले मिति २०६६।८।११ मा श्री देवता महाकाली मठ व्यवस्थापन समिति भन्ने नाममा संस्था दर्ता गरी दिएको देखिन्छ। उक्त संस्था दर्ता सम्बन्धी सम्पूर्ण काम कारवाही बदर गरी पाउँ भनी यी रिट निवेदक संस्था दर्ता भएको करिब ४ वर्ष पछि यस अदालतको असाधारण अधिकारभित्र अन्तर्गत रिट निवेदनको रोहमा यस अदालतमा प्रवेश गरेको देखियो। यति विलम्ब गरी रिट निवेदन दायर गर्नु परेको कारण समेत रिट निवेदकले वस्तुगत रूपमा उल्लेख गर्न सकेको देखिदैन। राज्यको कुनै पदाधिकारीबाट भएको कुनै काम कारवाहीले आफ्नो संविधान र कानून प्रदत्त कुनै हक हनन भएमा सो उपर मनासिव समयभित्र उपचारको मार्ग खोज्न पर्ने मान्यतालाई यस अदालतले विभिन्न मुद्दामा सिद्धान्तको रूपमा ग्रहण गरी सकेको छ। विलम्बको सिद्धान्तले आफ्नो हक अधिकारको खोजीमा अनुचित विलम्ब गर्ने तथा गलत निर्णय वा कामकारवाहीबाट असर पर्ने व्यक्तिले समयमा नै न्यायिक उपचारको माग नगरी आफ्नो अधिकारको वेवास्ता गर्नेलाई अदालतले मद्दत गर्न सक्दैन भन्ने मान्यता राख्दछ। मुनासिव र उचित समयमा उपचार माग्न नआएको हुँदा विलम्बको रिट निवेदन खारेज हुने भनी यस अदालतबाट विजयराज गौतम वि. भूमिसुधार तथा व्यवस्था मन्त्रालय (नेकाप २०५१, नि. नं. ४९३७, पृष्ठ ४८४) भएको मुद्दा लगायत

विभिन्न मुद्दामा व्याख्या भएको पाइन्छ। प्रस्तुत रिट निवेदन संस्था दर्ता भएको चार वर्ष पछि दायर भएको देखिएकोले प्रस्तुत विवादमा समेत विलम्बको सिद्धान्त आकर्षित हुने अवस्था देखियो।

संस्था दर्ता ऐन, २०३४ को दफा ५(१) को व्यवस्थालाई हेर्दा "यस ऐन बमोजिम दर्ता भएको प्रत्येक संस्था अविच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित र संगठित संस्था हुनेछ। सो संस्थाको सबै कामको निमित्त एउटा आफ्नो छुट्टै छाप हुनेछ भन्ने उल्लेख भै उपदफा (२) मा संस्थाले व्यक्ति सरह चल अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्न, उपभोग गर्न र बेचबिखन गर्न सक्नेछ," भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ। उक्त ऐन बमोजिम एक पटक दर्ता भएको संस्था ऐनको दफा १४ र समाज कल्याण ऐन, २०४९ को दफा २० बमोजिम विघटन भएमा बाहेक उक्त संस्थाको अस्तित्व समाप्त हुन सक्ने देखिदैन।

संस्था दर्ता र संस्थाले गरेको काम कारवाही तथा निर्णय समेतका विरुद्धमा विपक्षी रिट निवेदक समेत वादी भै सर्लाही जिल्ला अदालतमा १५ वटा अलग अलग कीर्ते जालसाजी मुद्दा दर्ता भएको र सर्लाही जिल्ला अदालतबाट उक्त मुद्दा मिति २०६९।०१।०४ मा फैसाला हुँदा वादी दावी नठहर्ने गरी फैसला भएको भन्ने मिसिल संलग्न प्रमाणबाट देखिन्छ। तत्पश्चात् विपक्षीले मिति २०७०।०५।१० मा प्रस्तुत रिट निवेदन दर्ता गरेको देखिएबाट निवेदकले नियमित मार्ग अवलम्बन गरी सो मार्ग अन्तिम नहुँदै वा एक पटक साधारण अधिकार क्षेत्रलाई स्वीकार गरी आफ्नो पक्षमा निर्णय नआएपछि पुनः सोही विषयमा असाधारण अधिकार क्षेत्रमा प्रवेश गरेको पाइएको छ। वस्तुतः कुनै हक अधिकारको हनन् भएको स्थितिमा सोको उपचारको लागि कानूनमा वैकल्पिक व्यवस्था भएसम्म सो अवलम्बन नगरी रिट क्षेत्राधिकार आकर्षित हुँदैन। यस अदालतबाट "अर्थ मन्त्रालय विरुद्ध गोपाल इन्डस्ट्रीज (नेकाप २०४९नि. नं. ४५९८ पृ. ७३१)" भएको मुद्दामा रिट उपचार असाधारण उपचार हो। कानूनले अन्य नियमित उपचारको व्यवस्था गरेको छ भने रिट क्षेत्रबाट उपचार खोजिनु उपयुक्त मानिदैन भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको पाइन्छ। प्रस्तुत विवादमा एक पटक साधारण अधिकार क्षेत्रबाट मुद्दा गरी त्यसमा वादी दावी नपुग्ने निर्णय भएपछि पुनः सोही विषयमा रिट क्षेत्रबाट यस अदालतमा प्रवेश गरेको देखिएकाले साधारण उपचारको मार्ग नै पर्याप्त रहेको अवस्थामा रिट क्षेत्रबाट प्रस्तुत विवादमा उपचार प्रदान गर्न मिल्न हुँदैन।

तसर्थ उपयुक्त आधार र कारण समेतबाट मिति २०६६।८।११ मा भएको संस्था दर्ता सम्बन्धी काम कारवाही उपर रिट निवेदकले विलम्ब गरी यस अदालतको असाधारण अधिकार क्षेत्र अन्तर्गत रिट निवेदन दायर गरेको र यही विवाद सम्बन्धमा साधारण उपचारको मार्गमा रिट निवेदक प्रवेश गरिसकेको देखिएको अवस्थामा रिट क्षेत्रबाट निवेदकलाई उपचार प्रदान गर्न सकिने अवस्था नहुँदा प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ। रिट निवेदनको दायरी लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत (उपसचिव): शकुन्तला कार्की

कम्प्युटर टाईप गर्ने: कृष्णमाया खतिवडा

इति सम्बत् २०७३ साल कार्तिक २९ गते रोज २ शुभम् ----- ।